

ΠΕΡΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

Η «χορεία των Αγίων», η κατάταξή τους σε τάξεις και η «επίσκεψις των όρων»

Στην «χορεία των Αγίων», όπως εύστοχα αναφέρει ο Π. Πάσχος συγκαταλέγονται οι:

- α) απλώς Μάρτυρες, δηλαδή οι λαϊκοί που εμαρτύρησαν.
- β) Ιερομάρτυρες, δηλαδή οι ιερείς ή επίσκοποι που εμαρτύρησαν.
- γ) Μεγαλομάρτυρες, οι οποίοι δοξάστηκαν από τον δίκαιο αθλοθέτη και στεφανοδότη Χριστό διότι υπέμειναν πολλά και μεγάλα μαρτύρια.
- δ) Οσιομάρτυρες, δηλαδή ασκητές και μοναχοί που εμαρτύρησαν.
- ε) Παρθενομάρτυρες, παρθελεύουσες γυναίκες που εμαρτύρησαν.

Σε όλες τις παραπάνω κατηγορίες των Αγίων μαρτύρων του Χριστιανισμού, οι οποίοι εμαρτύρησαν κατά τους πρώτους αιώνες των απηνών διωγμών, προστίθενται και οι Νεομάρτυρες, που εμαρτύρησαν κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, αλλά και κατά τους αμέσως προηγούμενους αιώνες (ιβ΄-ιδ΄).

Οι Νεομάρτυρες

Ποιοι όμως υπήρξαν οι Νεομάρτυρες, όπως και ο εν αυτοίς Άγιος Γεώργιος ο εξ Ιωαννίνων; Για την Ορθόδοξη Εκκλησία ως Νεομάρτυρες θεωρούνται και ονομάζονται: «όλοι εκείνοι οι χριστιανοί, άνδρες και γυναίκες, κληρικοί και λαϊκοί, οι οποίοι στα υστεροβυζαντινά και μεταβυζαντινά χρόνια, δηλαδή ήδη από τον ιβ΄ αιώνα και καθόλη τη διάρκεια της οθωμανοκρατίας, η οποία σε πολλές περιοχές των άλλοτε βυζαντινών εδαφών εκυριάρχησε και πολύ προ του 1453 (άλωση της Κωνσταντινουπόλεως), υπέμειναν φρικτά και πολυποίκιλα μαρτύρια και βασανιστήρια για να εξωμόσουν και να γίνουν αρνησίθρησκοι. Αφού δε υπέστησαν απηνείς διωγμούς, τα πάνδεινα και τα φρικοδέστατα χριστομίμητα μαρτύρια, ομολόγησαν την καλήν ομολογίαν της εις Χριστόν σταυρωθέντα και Αναστάντα πίστεως, προτιμήσαντες όχι την ατιμασμένη επίγεια ζωή του αρνησίθρησκου, αλλά τον αιμάτινο ως πορφύρα αμάραντο στέφανο του μαρτυρίου της δόξης του Χριστού. Την πίστη τετηρήκασι, τον δρόμον τετελέκασι, λαμβάνοντας το έπαθλο της αιωνίου ζωής εν Χριστώ τω Θεώ». Αυτούς τους μάρτυρες η Εκκλησία αναγνωρίζει, τιμά και ονομάζει Νεομάρτυρες για να διακρίνονται από τους μάρτυρες της Αρχαίας Εκκλησίας.

Η διάκριση μεταξύ των Νεομαρτύρων και των Εθνομαρτύρων

Άξια ιδιαίτερης μνείας είναι η διάκριση μεταξύ των Νεομαρτύρων και των Εθνομαρτύρων καθώς και η σαφής υπογράμμιση του κριτηρίου της μεταξύ των διακρίσεως.

Οι Νεομάρτυρες συνδύαζαν κυρίως δύο ιδιότητες, ήταν χριστιανοί και Έλληνες, και συγχρόνως ήταν φορείς δύο Παραδόσεων, της Χριστιανικής Ορθοδοξίας και της Ελληνικής Παραδόσεως, μέσα στις οποίες έζησαν, εβίωσαν τις πνευματικές αξίες τους, τις διεκήρυξαν και εμαρτύρησαν γι' αυτές. Αμφότεροι, Νεομάρτυρες και Εθνομάρτυρες, αν και συμπίπτουν χρονικά και παρόλο που υπέστησαν μαρτυρικό θάνατο μετά από φρικτά και απάνθρωπα μαρτύρια από τους Οθωμανούς κατακτητές, εντούτοις όμως δεν πρέπει να συγχέονται, έστω κι αν πολλοί Εθνομάρτυρες υπήρξαν ορθόδοξοι κληρικοί και όλοι οι Νεομάρτυρές μας ήταν Έλληνες που εμαρτύρησαν στον Ελληνορθόδοξο χώρο, όπως εύστοχα παρατηρεί ο Στυλ. Παπαδόπουλος. Κάθε φορά είναι δύσκολη η διάκριση αυτή επειδή αμφότεροι ήταν Έλληνες και χριστιανοί. Συνεπώς, το κριτήριο της μεταξύ τους διακρίσεως ως ειδοποιού διαφοράς υπήρξε η συνείδηση βάσει της οποίας υπέστησαν τα φρικτά μαρτύρια από τους αλλόθρησκους οθωμανούς, παρόλο που και οι μεν και οι δε έφθασαν στο μαρτύριο αλλά είχαν σαφή συνείδηση για το λόγο ή τους λόγους του χριστομίμητου μαρτυρίου τους.

Έτσι:

α) Στους Νεομάρτυρες, το κυριαρχούν στοιχείο στον υπέρτατο αγώνα τους γενικότερα και στη στιγμή του μαρτυρικού θανάτου τους ειδικότερα ήταν η ομολογία της πίστεως τους στο Χριστό. Θυσιάζονταν για να σώσουν την πίστη τους και την ψυχή τους μέσα στο «Βάπτισμα του αίματος». Αυτό άλλωστε τους επέβαλε η χριστιανική παράδοσή τους. Οι Νεομάρτυρες ήταν συνήθως νέοι και απλοί άνθρωποι του καταδυναστευομένου λαού στους οποίους συμπεριλαμβάνονταν κατώτεροι και ανώτεροι κληρικοί, οι οποίοι με τον μαρτυρικό θάνατό τους προκαλούσαν την συγκίνηση στους ομοδόξους και επί πλέον τους ενθάρρυναν να παραμείνουν σταθεροί και εδραίοι στην ορθόδοξη χριστιανική πίστη τους.

β) Στους δε Εθνομάρτυρες, οι οποίοι αγωνίσθηκαν και έχυσαν το αίμα τους για την πατρίδα τους, το Έθνος τους και την ελευθερία τους, το κριτήριο για την μέχρι θάνατο θυσία τους ήταν η αγάπη τους για την πατρίδα, που πρωταρχικά τους οδηγούσε στο στάδιο του μαρτυρίου και της τελευτής τους, χωρίς όμως να τους λείπει η πίστη στο Χριστό, ούτε η εσωτερική διάθεση να πεθάνουν γι' αυτήν. Ο κύριος σκοπός και το πρώτιστο έργο τους όμως ήταν ο αγώνας για την απελευθέρωση της πατρίδος τους, παρά το γεγονός ότι αγωνίζονταν ταυτόχρονα για την θρησκεία τους, όπως εύστοχα παρατηρεί ο Στυλ. Παπαδόπουλος. Έτσι έχουμε την ατελείωτη στρατιά, το νέφος των χριστιανών ηρώων, οι οποίοι είχαν τάξει την όλη τους ύπαρξη στην υπηρεσία μέχρι θανάτου του ρωμαϊκού γένους και της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Η τακτική της «αβανίας»

Διαπιστώνεται συνεπώς ότι και οι Νεομάρτυρες και οι Εθνομάρτυρες ήταν στην κοινή συνείδηση μάρτυρες και ότι υπήρχε σ' αυτούς η θρησκευτική και εθνική-ελληνική παράδοση, στα πρόσωπα όμως εκάστης ομάδος επικρατούσε είτε η μία, είτε η άλλη, η θρησκευτική για τους πρώτους, η εθνική, δηλαδή, η ελληνική, για τους δεύτερους. Η σημαντικότερη πηγή για τους Νεομάρτυρες είναι το «Νεόν Μαρτυρολόγιον» του Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, το οποίο πρωτοεκδόθηκε το έτος 1799 και μας πληροφορεί για τους ύπουλους και δόλιους τρόπους με τους οποίους οι οθωμανοί προσπαθούσαν και σε πολλές περιπτώσεις επετύγχαναν να

παγιδεύσουν τους χριστιανούς ρωμιούς, και να τους εξαναγκάσουν να εξισλαμισθούν, άλλοτε με παραπλανητικούς και δελεαστικούς τρόπους και άλλοτε με βίαια και φρικτά βασανιστήρια. Ο Στυλ. Παπαδόπουλος υπογραμμίζει με έμφαση ότι: «οι διάφορες αφορμές ήταν κατά κανόνα πάντοτε οι ίδιες και τις περισσότερες φορές -αν όχι πάντοτε- ήταν ψευδείς και ανυπόστατες σε βάρος των χριστιανών. Η τακτική αυτή των οθωμανών είναι γνωστή ως «αβανία».

Οι αφορμές και οι αιτίες που δημιουργούσαν ως «αβανία» οι οθωμανοί για να εξισλαμίσουν ή να θανατώσουν τους χριστιανούς, εκτός από τη μισαλλοδοξία και τον θρησκευτικό φανατισμό, σύμφωνα με τον Π. Πάσχο, ήταν οι ακόλουθες: α) ότι κάποιος χριστιανός ύβρισε τον προφήτη Μωάμεθ (ψευδώς ή αληθώς, δεν είχε σημασία, διότι οι ψευδομάρτυρες ήταν πλήθος μεταξύ των μουσουλμάνων και μάλιστα επιβραβεύονταν με λάφυρα από τις περιουσίες των χριστιανών), β) η παιγνιώδης και χάριν αστεϊσμού χρήση του Τουρκικού κεφαλόδεσμου (σαρίκι), που για τους οθωμανούς σήμαινε προσχώρηση στη θρησκεία τους, ή θάνατο, γ) το να φορέσει ο χριστιανός τούρκικα ενδύματα ή υποδήματα, δ) το να διαβάσει, έστω και ως ανάγνωση μαθήματος, το «λαϊ-λαλά» (δόξα σοι ο Θεός, στα μουσουλμανικά), ε) το να πει επάνω στο θυμό του ή αστειευόμενος, ότι θα γίνει Τούρκος, στ) το να συνάψει φιλίες ή σχέσεις με μουσουλμανίδα κόρη ή γυναίκα, ζ) το να αποπειραθεί να εκχριστιανίσει κάποιον μουσουλμάνο, η) το να πείσει κάποιον να επιστρέψει στον χριστιανισμό, ενώ είχε παλιότερα εξισλαμισθεί, θ) το να κατηγορηθεί, έστω και ψεύτικα, ότι είχε κάποτε εξισλαμισθεί, ι) το να συκοφαντηθεί ότι είχε βλάψει κάποιον οθωμανό, οικονομικά ή ηθικά, ια) το να γίνει γνωστό (για κάποιο χριστιανό) η εκπαιδευτική ή φιλανθρωπική δράση του, ή και η απλή παροχή προστασίας στους κατατρεγμένους και καταδιωγμένους χριστιανούς, ιβ) η κηρυκτική και ιεραποστολική δράση μεταξύ των χριστιανών, η οποία κυρίως επραγματοποιούνταν από τους Μοναχούς. Όταν λοιπόν κάποιος κληρικός ή και λαϊκός φανερά εκήρρυτε την εις Χριστόν πίστη, ήταν ένας «αλείπτης», διότι ήταν ωσάν να άλειφε με «πνευματικό έλαιο» τον νεομάρτυρα παλαιστή για να βγει στην παλαίστρα του μαρτυρίου και να αγωνιστεί με τους οθωμανούς και τους δημίους.

Τα βαθύτερα αίτια τα οποία επέβαλαν την συμπεριφορά αυτή των οθωμανών απέναντι στους χριστιανούς ρωμιούς ραγιαδες που αρνούσαν να αλλαξοπιστήσουν, σύμφωνα με τους ειδικούς μελετητές της ιστορίας, ήταν τα παρακάτω τρία:

α) Η θρησκευτική μωαμεθανική συνείδηση, σύμφωνα με την οποία οι οθωμανοί έπρεπε από τη μία να περιφρονούν τους απίστους και από τη άλλη με κάθε τρόπο, ακόμη και με βίαια μέσα, έπρεπε να τους εξαναγκάσουν να δεχθούν τον Μωαμεθανισμό, φθάνοντας μέχρι το μαρτύριο για όσους αρνούσαν να εξισλαμισθούν.

β) Η εθνική συνείδηση των οθωμανών, σύμφωνα με την οποία οι εξισλαμισμένοι υπόδουλοι Έλληνες γενόμενοι Τούρκοι, μείωναν κατά τον τρόπο αυτό τον αριθμό των εθνικών αντιπάλων τους. Με τον εξισλαμισμό αυτό οι οθωμανοί, όπως εύστοχα γράφει ο Α. Φυτράκης, «απεμάκρυναν αυτούς ου μόνον εκ της Χριστιανικής των πίστεως, αλλά και της μετ' αυτής αρρήκτως συνδεδεμένης εθνικής των συνειδήσεως».

γ) Η οικονομική απληστία των οθωμανών, οι οποίοι υπελόγιζαν δολίως και υπούλως ότι θα μπορούσαν να αρπάξουν κυριολεκτικώς όλα τα περιουσιακά στοιχεία των Νεομαρτύρων, επειδή ακριβώς εγνώριζαν ότι οι χριστιανοί συνήθως δεν θα υποχωρούσαν στις πιέσεις για εξισλαμισμό και ότι θα οδηγούνταν, ομολογούντες την εις Χριστόν πίστη τους, στον μαρτυρικό θάνατο.

Τα είδη του μαρτυρικού θανάτου και της εν Χριστώ τελειώσεως

Τα είδη του μαρτυρικού θανάτου και της εν Χριστώ τελειώσεως των Νεομαρτύρων ήταν πολυποίκιλα και παντοίωτρα. Οι οθωμανοί δήμιοι ως φανατισμένοι μουσουλμάνοι επέβαλαν τους κάτωθι τρόπους θανατώσεως των Νεομαρτύρων: τον δια πυράς θάνατο, τους αποκεφαλισμούς, τους απαγχονισμούς, την θανάτωση με ανηλεή δαρμό, τον πνιγμό στη θάλασσα, λίμνη, ποταμό και πηγάδια, τον στραγγαλισμό, την βαθμιαία σφαγή και αποκοπή μελών του σώματος, την πείνα μέχρι θανάτου, τον εντοιχισμό, τον ζωντανό ενταφιασμό κ.ά.

Η ομολογία «χριστιανός ειμί», την οποία ενώπιον των δημίων και βασανιστών τους έδιναν ευθαρσώς οι μάρτυρες και μεγαλομάρτυρες κατά τους πρώτους αιώνες των μεγάλων διωγμών εναντίον των χριστιανών, αποδίδεται κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας από τους Νεομάρτυρες με την ανάλογη φράση: «Εγώ χριστιανός γεννήθηκα και χριστιανός θέλω να πεθάνω». Στις δελεαστικές προτάσεις των οθωμανών αλλόθρησκων, οι Νεομάρτυρες ακολουθώντας τους αθλητές των κατακομβών της αρχαίας Εκκλησίας επαναλάμβαναν την γνώριμη απαίτηση «Τον Ιησού μου θέλω». «Εγώ τον Ιησού μου δεν τον αρνούμαι, χριστιανός γεννήθηκα, χριστιανός θέλω να πεθάνω...χριστιανός, χριστιανός, χριστιανός». Έμειναν σταθεροί στην ομολογία τους και καθώς έδιναν στερεότυπα την υπέρ Χριστού ομολογία «χριστιανός ειμί», απεδεικνύοντο μεγαλοφωνότατοι κήρυκες της πίστεως με την προσφορά του αίματός τους.

Στο ιστορικό αυτό πλαίσιο και ενώ σε αρκετές περιπτώσεις, κατά τη διάρκεια της οθωμανοκρατίας, παρατηρούνταν ο βαθμηδόν εξισλαμισμός χριστιανικών πληθυσμών σε διάφορες περιοχές (Μικρά Ασία, Ήπειρος, Αλβανία, Θράκη, Κρήτη, Κύπρος, Πόντος) λόγω της δυσβάστακτης βίας και της αφορήτου καταπίεσεως που υπέμεναν οι χριστιανοί ραγιαδες από τους οθωμανούς δυνάστες, γίνεται δεκτό ότι το μόνο τείχος και η μόνη δύναμη, που ως ανάχωμα μπορούσε να σταματήσει το ακατάσχετο κύμα του αφελληνισμού και του εξισλαμισμού, ήταν οι Άγιοι Νεομάρτυρες, οι οποίοι απετέλεσαν το ηρωϊκό πρότυπο για όλους τους ελληνορθόδοξους, προκειμένου να μην υποκύπτουν και να μην εξωμοτούν όταν υφίσταντο πιέσεις και μαρτύρια. Οι υπόλοιποι ευσεβείς χριστιανοί, όπως καταγράφει ο Π. Πάσχος, έβρισκαν την τόλμη να παρακολουθούν και να ενθαρρύνουν τον Νεομάρτυρα, και όταν εθανατώνετο, πρόσεχαν με κίνδυνο της ζωής τους, που θα ρίξουν οι οθωμανοί το τίμιο λείψανό του για να το πάρουν κρυφά και να το ενταφιάσουν. Οι δε φιλάργυροι οθωμανοί γνωρίζοντας μάλιστα την αγάπη και τον σεβασμό των χριστιανών προς τα λείψανα των Νεομαρτύρων, μηχανεύονταν διάφορους τρόπους να εκβιάζουν ή να παζαρεύουν, για ν' αποσπούν όσο μπορούσαν μεγαλύτερα χρηματικά ποσά ή λοιπά υλικά ανταλλάγματα, και μετά ν' αποδίδουν ή να δίνουν πληροφορίες για τη θέση των λειψάνων.

Η θυσία των Νεομαρτύρων ήταν τόσο συγκλονιστικό γεγονός, ώστε συντάρασσε όλους τους χριστιανούς, ενώ παράλληλα τους ενίσχυε απέναντι στην καταπιεστική συμπεριφορά των οθωμανών, και όσοι είχαν ευαισθησία σε θέματα πίστεως ενδυναμώνονταν και ενθαρρύνονταν να ομολογήσουν την εις Χριστόν πίστη τους. Συνεπώς το γεγονός του μαρτυρίου, επειδή ήταν μεγαλειώδες, συγκλόνιζε όλους, αλλά δεν παρακινούσε και όλους γι' αυτή τη δραστηριότητα. Οι Νεομάρτυρες αναδεικνύονταν συχνότερα από τους Εθνομάρτυρες και αποτελούσαν το μόνιμο ισχυρό κίνητρο και τη συνεχή ενισχυτική δύναμη κατά τη μαύρη εκείνη περίοδο της δουλείας. Η ευσυνείδητη θυσία των Νεομαρτύρων απέβη μοναδικό παράδειγμα.

Το «Νέον Μαρτυρολόγιον» του Αγίου Νικόδημου του Αγιορείτη

Ο δε Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, ο οποίος πρώτος ασχολήθηκε συγγραφικά με τους «Νεομάρτυρες» και το 1799 εξέδωσε για πρώτη φορά το «Νέον Μαρτυρολόγιον», στο οποίο κατέγραψε τον βίο και το φρικτό μαρτύριο υπεράνω των ογδόντα Νεομαρτύρων καθώς και πλήρη την «Ακολουθία πάντων των Νεοφανών Μαρτύρων, των μετά την άλωσιν της Κωνσταντινουπόλεως μαρτυρησάντων, ων τινές οι ονομαστότεροι ενταύθα περιέχονται, και ότε τις βούλεται την μνήμην αυτών επιτελείτω», αναφέρει χαρακτηριστικά ότι η εποχή και η παρουσία των Νεομαρτύρων στα δυσχείμερα και δίσεκτα χρόνια της μαύρης και βάρβαρης τουρκοκρατίας, αποτελεί ένα: «θαύμα παρόμοιον ωσάν να βλέπη τινάς μέσα εις την καρδίαν του χειμώνας, εαρινά άνθη και τριαντάφυλλα· μέσα εις την βαθυτάτην νύκτα, ημέραν και ήλιον· μέσα εις το ψηλαφητόν σκότος, φώτα λαμπρότατα· εν τω καιρώ της αιχμαλωσίας, να βλέπη ελευθερίαν· και εν τω καιρώ της τωρινής ασθενείας, υπερφυσικήν δύναμιν. Όθεν και αναγκάζομαι να ειπώ, ότι αυτή η αλλοίωσις είναι βέβαια της δεξιός του Υψίστου· ούτος ο δάκτυλος, είναι του Θεού· αυτή η δύναμις είναι θεία, ή τις εν ασθενεία τελειούται...». Όντως πρόκειται για αλλοίωση της υπάρξεως των Νεομαρτύρων υπό της δεξιός του Υψίστου. Λόγω ακριβώς της ομολογίας του ονόματος του Χριστού, αλλά και της προσφοράς του αίματός τους χάριν του Χριστού, το μαρτύριο των Νεομαρτύρων έχει χαρακτήρα χριστοκεντρικό. Οι Νεομάρτυρες της πίστεως φέρουν τον ονειδισμό του Χριστού, περιφρονούν τη φιλία του κόσμου αυτού, γίνονται μισητοί ακόμη και από τους οικείους τους για να ακολουθήσουν την μαρτυρική πορεία, η οποία θα τους οδηγήσει στο θάνατο για να κερδίσουν τον Χριστό.

Κατά τον Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη, «οι Νεομάρτυρες με το μαρτύριό τους απέδειξαν έμπρακτα την τέλεια πίστη και αγάπη τους στον Τριαδικό Θεό, και με το αίμα του μαρτυρικού θανάτου τους ευαρέστησαν τον Χριστό, εξέπληξαν τους Αγγέλους, έφραναν τους Αγίους, εταπείνωσαν τους δαίμονες, ελύπησαν τους αλλοπίστους, παρηγόρησαν τους εν πίστει αδελφούς τους, εχαροποίησαν την Εκκλησία του Χριστού, η οποία στερεώθηκε με το αίμα τους και γι' αυτό η Εκκλησία στεφανώνει και τιμά τη μνήμη τους». Γι' αυτό στο Απολυτίκιο της ακολουθίας τους, η Εκκλησία ψάλλει μεγαλοφώνως: «Νέοι Μάρτυρες, παλαιάν πλάνην, καταστρέψαντες, ύψωσαν πίστιν, των ορθοδόξων, και στερρώς ηγωνίσθησαν. Την γαρ ανόμων θρησκείαν ελέγξαντες, εν παρρησία Χριστόν ανεκήρυξαν, Θεόν τέλειον. Και νυν απαύστως πρεσβεύουσι δωρήσασθαι ημίν το μέγα έλεος». Ο αθλοθέτης και στεφανοδότης Χριστός οικονομούσε κατά τέτοιο τρόπο τα πράγματα ώστε οι Νεομάρτυρες όχι μόνο να επιβεβαιώνουν την ακράδαντη πίστη στον Τριαδικό Θεό με τα μαρτύρια-βασανιστήρια, αλλά και να επισφραγίζουν την όλη ορθόδοξη πίστη των χριστιανών με τον ίδιο τον μαρτυρικό τους θάνατο. Οι Νεομάρτυρες στην ιστορία της Εκκλησίας δεν ήταν κατώτεροι των αρχαίων μαρτύρων, ούτε κατά την παρρησία τους ενώπιον των Τυράννων, ούτε κατά την ομολογία της πίστεώς τους, ούτε κατά την μαρτυρία και τα θαύματά τους. Απλώς ήταν νεώτεροι κατά τον χρόνο του μαρτυρίου τους και όχι κατά τα μαρτύρια τους, κατά τα οποία ήταν και αυτοί παλαιοί.

Ο βαθύς θρησκευτικός ζήλος και η ομολογία της σταθεράς και ακλονήτου πίστεώς τους, η καταπληκτική εμμονή στην ορθόδοξη χριστιανική και ελληνική ιδιότητά τους, η απaráμιλλη υπομονή και η αξιοθαύμαστη καρτερικότητά τους στα

απάνθρωπα βασανιστήρια καθώς και η ανεξικακία τους για τους διώκτες τους, σε συνδυασμό με τις θαυματουργές ικανότητες τις οποίες διέθεταν, ήταν τα κυριότερα κοινά χαρακτηριστικά των Νεομαρτύρων. Μερικοί μάλιστα Νεομάρτυρες επεσκίαζαν κάποτε με τη φήμη τους, τις αρετές και τα θαύματά τους, ακόμη και τους παλιότερους μάρτυρες και όλα αυτά προκαλούσαν την συρροή πιστών κάθε περιοχής της ελληνικής γης. Άλλωστε δεν υπήρξε ελληνική περιοχή, η οποία να μην ανέδειξε τους Νεομάρτυρές της. Το πνεύμα αυτό της αυτοθυσίας των Νεομαρτύρων ετόνωσε το ηθικό φρόνημα του αγωνιζόμενου υπόδουλου Γένους για τη διατήρηση αλωβήτου της ορθοδόξου πίστεως και ενίσχυσε παράλληλα την θέλησή του για ελευθερία.

«Ακολουθία των Νεομαρτύρων»

Στο Υμνολογικό κείμενο της «Ακολουθίας των Νεομαρτύρων», την οποία συνέθεσε ο Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, και συγκεκριμένα στο τροπάριο του Δοξαστικού (Ήχος δ΄) ψάλλει η Ορθόδοξη Εκκλησία:

«Σήμερον έαρ νοητόν, εν χειμώνι
μέσω της τυραννικής αιχμαλωσίας
τη Οικουμένη επέλαμψεν, ουχ υπό μιάς
χελιδόνος, αλλ΄ υπό ογδοήκοντα και προς,
Νεομαρτύρων συνιστάμενον. Δεύτε ουν
φιλέορτοι, και φιλοθεάμονες, εις τα
Μαρτύρια αυτών, ως εις χειμώνας πολυειδείς
εισελθόντες, τα ψυχικά ημών αισθητήρια εστιάσωμεν·
και ιδωμεν εκεί παντοδαπά είδη ανθέων, άρτι
των καλύκων προκύψαντα· ποικίλα τη όψει,
εύοσμα τη οσφρήσει· αμάραντα τω χρόνω,
και πάντα βεβαμμένα τω ερυθρώ του αίματος
χρώματι· και προς Χριστόν βοήσωμεν.
Κύριε, ο νεωστί ταύτα φυτεύσας, ταις πρεσβείαις
αυτών, του αιωνίου έαρος της Βασιλείας σου αξίωσων ημάς ως φιλόανθρωπος»